Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: Монографія. - Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. - 303 с. *Клименко О.Л.* Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем: Дис… канд. філол. наук: 10.02.04 / Запорізький держуніверситет. – Запоріжжя, 1999. – 198 с.

ЧИРВОНИЙ О.С.
(Запорізький нац. ун-т)

СКОРОЧЕННЯ В АНГЛОМОВНОМУ КОМП'ЮТЕРНОМУ ЛЕКСИКОНІ

Скорочення є потужним словотворчим засобом розвитку комп'ютерного лексикону, його активне застосування відбиває тенденцію до раціоналізації мови, до економії мовних зусиль. Виділення основних видів скорочень в комп'ютерному лексиконі сучасної англійської мови та їх опис є метою нашої статті. Об'єктом дослідження є скорочення сфери новітніх технологій, а предметом – особливості їх етимології, функціонування та узуалізації. Практичною базою дослідження стали матеріали Інтернет-сайтів, присвячених дослідженню англомовних інновацій - www.wordspy.com, www.catb.org, www.netlingo.com та інших.

Дослідники стверджують, що причиною активного створення скорочених одиниць є «прагнення комунікантів скоротити складні найменування, форма яких суперечить цілісності і єдності їх номінативній функції» [Левицький 2000, с. 141]. Водночас, це означає, що внаслідок прагнення до скорочення і спрощення створені в такий спосіб мовні одиниці менш сприяють «продуктивному використанню утворених ними структур» [Бондаренко 2001, с. 10]. Акроніми, представляючи собою комбінацію початкових букв слів, які скорочуються, можуть бути літерними, літерно-звуковими чи звуковими.

В нашій статті ми застосуємо типологізацію скорочень, запропоновану Р.К.Махачашвілі [Махачашвілі 2008, с. 72], у модифікованому вигляді. Згідно з нею, скорочення комп'ютерного лексикону можуть бути поділені на три підтипи:

1) ***акроніми***: MUNG (Mash Until No Good), HAND (Have A Nice Day), JAM (Just a Minute), kiss (Keep it simple, stupid), IMHO (In My Humble Opinion), DAC (Digital-toAnalog Converter), TRON (The Real-time Operating System Nucleus), FAT (File Allocation Tables), та інші.

Зафіксовані одиничні випадки запозичення іншомовних акронімів - SUSE (частина назви операційної системи SUSE Linux, від німецького "Software- und System-Entwicklung"). Факт фіксації таких одиниць вказує на транснаціональну природу скорочення і легкість процесу запозичення лексем, пов'язаних з інформаційними технологіями.

*Longtime Microsoft foe Novell has signed an agreement to acquire **SuSE Linux** for $210 million in cash, while IBM, the most powerful backer of the Linux operating system, will make a $50 million investment in Novell. - Novell to acquire **SuSE Linux**, ZDNet News: Nov 4, 2003*

На думку деяких вчених, значення акронімів в тому, що вони, незважаючи на свою скорочену форму, часто беруть участь в подальшому словотворенні [Зацний 1999, с.21; Клименко 1999, с.206], наприклад address munging – "постійна зміна власної Інтернет-адреси з метою заплутати сліди", openSUSE – одна з модифікацій згадуваної операційної системи, і т.і. Слід, однак, зазначити, що подібна словотворча активність властива також і абревіатурам комп'ютерного лексикону.

2) **абревіатури**: *AGP (Accelerated Graphics Port), CGI (Common Gateway Interface), HDTV (High Definition Television), AMD (Advanced Micro Devices), AOL*

(America On-Line), DWT (Driving While Texting), PEBCAK (Problem Exists between Chair And Keyboard), BOFH (Bastard Operator From Hell), JOOTT (Just One of Those Things), DDTT (Don't Do That Then), RTFM (Read The Fucking Manual) etc [Raymond 2004]:

*In fact, the practice has become so common that state legislatures have begun making it a traffic violation with its own acronym – **DWT** (driving while texting). ... –Nancy Hicks, "New roadway danger: **DWT**," Lincoln Journal Star, June 5, 2008.*

Багато вчених розглядають абревіатури як один з засобів компресії інформації [Прищепа, Новак 2003, с.190], адже при творенні абревіатур, як і при появі акронімічних утворень, ми спостерігаємо процес «семантичної конденсації». Але не менш значимим є і процес лексикалізації абревіатур, коли створена інновація набуває самостійної популярності, не потребує дешифрування, використовується частіше, ніж розгорнута дешифровка і бере активну участь у словотворчих процесах. Повністю лексикалізованими абревіатурами, на наш погляд, є такі скорочення як CD (compact disk), DVD (Digital Versatile Disk), HDTV (High Definition Television), CGI (Common Gateway Interface), RTFM (Read The Fucking Manual) і інші. В останньому випадку, скорочення ініціальної конструкції має, на нашу думку, евфемістичну інтенцію, прагнення сховати вульгаризм під зовнішньо менш експліцитним скороченням.

3) ***еліптичні скорочення словосполучень:*** dialup (dialup connection); pop-up (pop-up balloon, pop-up window, pop-up ad(vertisement)), mobile (mobile phone), beta (beta-version), junk (junk mail), banner (web banner), 404 (error 404).

Під еліптичним скороченням ми розуміємо вилучення одного або кількох компонентів словосполучення з одночасним ускладненням значення того компоненту, що залишився. Компонент, що залишився, є вторинною лексичною одиницею, яка ідентична за значенням цілому вихідному словосполученню [Бєлозьоров 2003, с.93], він «приймає на себе семантичні та граматичні властивості цілого словосполучення» [Чумак 2000, с.247].

Продукувальною базою еліптичних скорочень є одиниці синтаксичного рівня, оскільки лексико-семантична система «є пов'язаним з перетворенням синтаксичної одиниці (словосполучення) в лексичну внаслідок вилучення одного з компонентів такої фрази» [Зацний 1999, с.26].

Ми виділили два підтипи еліптичних словосполучень типу Adj (N) + N:

1) Еліпс другого, означуваного, компонента, так званий «еліпс ядра» чи «елімінація ядра», наприклад, dialup connection = dialup; pop-up balloon = pop-up, mobile phone = mobile, cell phone = cell, beta-version = beta, junk mail = junk, lossless audio = lossless, prompt line = prompt, Opera (Web) browser = Opera. В цьому випадку лексичний еліпс, як морфолого-синтаксичне і лексико-семантичне явище, може призводити не тільки до усікання вихідного словосполучення, а й до таких процесів словотвірної деривації, як субстантивація і скорочення.

*Open source web and ftp caching **proxy**. [Unix, Linux, FreeBSD] (Oops! Proxy Server Homesite).*

*In computer networks, a **proxy server** is a server (a computer system or an application program) that services the requests of its clients by forwarding requests to other servers. (Wikipedia, 2008)*

2) Еліпс першого компонента, або «еліпс модифікатора», наприклад: web mail (electronic mail) = mail, web banner = banner, error 404 = 404. В цьому випадку значення першого слова переноситься на друге.

Одиниці, створені внаслідок еліпса першого типу, підлягають дії процесу субстантивації. Як зазначають вчені, «прикметники нерідко піддаються субстантивації внаслідок еліптичних скорочень атрибутивних фраз» [Зацний 1999, с.14]. Субстантивації підлягають здебільшого прикметники (mobile, lossless).

Найбільш типовим є еліпс бінарних словосполучень, хоча трапляються випадки скорочень і більш складних, багатокомпонентних сполучень, наприклад: flash memory card = flash card.

Слід відзначити, що еліпс як шлях поповнення словникового складу комп‘ютерного лексикону відрізняється помітно меншою активністю порівняно до інших лексико-семантичних засобів. Цей феномен ми пов‘язуємо із схильністю комп‘ютерних користувачів до креації нових мовних одиниць, а не модифікації і «семантичної конденсації» вже існуючих.

Поряд з застосованою класифікацією, також вважаємо доцільним додатково розділити всі скорочення за стилістичною ознакою – на термінологічні та жаргонні одиниці. До першого типу ми відносимо скорочені назви процесів в комп‘ютері, назви торгівельних марок і технологічних процесів, до другого - здебільшого опис особливостей функціонування комп’ютера, його взаємодії із користувачем, та комунікацію користувачів між собою. Скорочення другого типу мають дистинктивне гумористичне забарвлення. Згідно цієї класифікації, перша група включає такі скорочення як BIOS (Basic input-Output System), DAC (Digital to Analog Converter), CGI (Common Gateway Interface), AGP (Advanced Graphic Port), DNS (Domain Name System), IANA (Internet Assigned Numbers Authority) та інші, а друга – RTFM (Read the Fucking Manual), KISS (Keep it simple, stupid), IANALB (I am not a lawyer, but…), TSWC (tell someone who cares), IMHO (in my humble opinion), BOFH (bastard operator from hell), DDTT (don’t do that then!), beta, junk, mail та інші. Ця типологізація, на наш погляд, відображає дуалізм існування комп‘ютерного лексикону, в якому рівною мірою співіснують і функціонують як суто термінологічні, так і цілком жаргонні лексичні одиниці:

***“IMHO**, it's overpriced, just like XP was. - George Ou, Living with Windows Vista: Week one report card.*

***ianalb** -I am not a lawyer, but... As in, "**IANALB** I play one on TV." – The Daily American News Blog.*

Співвідношення термінологічних і жаргонних одиниць серед скорочень сфери новітніх технологій складає 55% на 45%, воно відображає значну кількість термінологічних скорочень, активно функціонуючих у комп‘ютерному лексиконі.

Також, маємо звернути увагу на явище бакронімії в комп‘ютерному лексиконі. Бакроніми (або «зворотні акроніми») (backronym, злиття від back + acronym) – слова, що тлумачаться як акроніми (або абревіатури), що первинно не малися на увазі. Прикладом зворотнього акроніму слугує тлумачення аббревіатуры SECAM як скорочення слів "System Essentially Contrary to American" ("Система, по суті протилежна американської"), в той час як коректною розшифровкою даної абревіатури є «Système séquentiel couleurs à mémoire» (Система кольорового телебачення, заснована на послідовному відтворенні й зчитуванні кольорів з їхнім запам'ятовуванням).

Існують зворотні акроніми, які по суті є омонімічними замінами для інших акронімів, що з часом втратили актуальність. Такі зворотні акроніми називаються анахронімами (anacronyms). Наприклад, акронім RAID, який первинно мав значення "Redundant Array of Inexpensive Disks", з часом, і зміною цінової політики компанії-виготовлювача отримав нову розшифровку - "Redundant Array of Independent Disks". Абревіатура DVD первинно мала значення Digital Video Disk, оскільки перші такі диски містили лише аудіо-візуальну інформацію, але з часом стали здатні містити будь-які типи даних, внаслідок чого змінилася і розшифровка скорочення – Digital Versatile Disk. Інші приклади зворотної анахронімії включають скорочення SOAP (Simple Object Access Protocol -> Service Oriented Access Protocol, Simple Open Access Protocol), GSM (Groupe Spécial Mobile -> Global System for Mobile Communications) і

PHP (Personal Home Page -> PHP: Hypertext Preprocessor). В останньому випадку ми маємо справу із рекурсивним анахронімом. Загальна кількість бакронімів в комп‘ютерному лексиконі є вкрай незначною і складає менше 1%.

***RAID (Redundant Array of Independent Disks** (originally and more informally "...**Inexpensive Disks**") is a technology that employs the simultaneous use of two or more hard disk drives to achieve greater levels of performance, reliability, and/or larger data volume sizes (Wikipedia, 2008).*

*"DVD" was originally used as an initialism for the unofficial term "**digital videodisk**". It was reported in 1995, at the time of the specification finalization, that the letters officially stood for "**digital versatile disc**" (due to non-video applications) (Wikipedia, 2008).*

Таким чином, ми поділяємо всі скорочення на акроніми, абревіатури, та скорочення словосполучень (еліптичні скорочення). Ці одиниці можна додатково розділити на скорочення термінологічного та жаргонного походження, співвідношення яких складає 55% до 45%. В комп‘ютерному лексиконі зафіксована також незначна кількість «бакронімів» чи «зворотніх акронімів» - слів, що тлумачаться як акроніми або абревіатури, що первинно мали іншу розшифровку. Еліптичні скорочення комп‘ютерного лексикону відрізняються значно меншою активністю порівняно до видів скорочень, що ми пов‘язуємо із схильністю користувачів до створення нових «комп‘ютерно маркованих» мовних одиниць замість семантичної конденсації вже існуючих словосполучень.

Література

Бєлозьоров М. В. Англійські лексичні та фразеологічні новотвори у сфері економіки: структурний, семантичний і соціофункціональний аспекти: дис…канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2003 – 253 с. *Бондаренко В.О.* Фонетична структура складних слів сучасної англійської мови (експериментально-фонетичне дослідження): Автореф. дис…канд.філол.наук: 10.02.04 / Київ.нац. ун-т ім.Т.Шевченка. – К., 2001. – 20 с. *Зацний Ю.А.* Розвиток словникового складу сучасної англійської мови в 80-ті – 90-ті роки XX століття: Дис... д-ра філол. наук: 10.02.04. – К., 1999. 409 с. *Клименко О.Л.* Поповнення словникового складу англійської мови з не літературних підсистем: Дис…канд..філол.наук:10.02.04. – Запоріжжя, 1999. – 192 с. *Левицький А.Е.* Функціональний підхід до аналізу системи номінативних одиниць сучасної англійської мови // Вісник Харківського державного університету. Іноземна філологія на межі тисячоліть. – 2000. – №471. – с.137-143. *Махачашвілі Р.К.* Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в техносфері сучасного буття: Монографія. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2008. – 204 с. *Прищепа В.Є., Новак Л.М.* Рівнева та міжрівнева компресія в сучасній німецькій мові // Вісник Житомирського держ. пед. ун-ту. – 2003. – №11. – С. 190-193. *Чумак Л.М.* Різновиди лексико-семантичного еліпса в сучасній англійській мові // Вісник Харківського національного університету. – 2000. – №500. – С.247-249.

ШКОЛЬНИКОВА О.
(Донецький нац. тех. ун-т)
ШУМСЬКИХ І.А.
(Макіївський економіко-гуманітарний ін-т)
МИТРОФАНЕНКО Л.М.
(Північнокавказький тех. ун-т)

НАЗВИ ОСІБ В СВІТІ ЕЛЕКТРОННОГО СПІЛКУВАННЯ

Світ електронного спілкування, як специфічний об’єкт спеціального наукового дослідження, має недовгу і водночас дуже яскраву історію. Як приклад, можна назвати наступних представників даного напрямку: Н. Луман, М. Кастельс, М.